<u>પરિશિષ્ટ – ક</u>

<u>વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત.</u>

એફ.વાય.બી.એ.

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૦૯ – ૧૦થી અમલમાં આવનાર એફ.વાય.બી.એ. નો અભ્યાસક્રમ

(૧) સંસ્કૃત ફરજિયાત : (કલાસીકલ કાવ્ય)

Unit – I	– સ્વપ્નવાસવદત્તમ ભાસ (નાટક)	(૩૦)
Unit - II	– નીતિશતક્રમ્ – ભર્તૃ હરિ	(૩૦)
Unit – III	– मोहमुद्गरस्तोत्र शंकराचार्य (भजगोविन्दम् – स्तोत्र)	(૧૦)

Books Recommended

(૧) સંસ્કૃત નાટકો – પુરોહિત (કીથકૃત)

(૨) સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય – એ.ડી. શાસ્ત્રી

(૩) ભાસ – એ. સ્ટડી – ડો. એ. ડી. પુસાલકર (English)

(૪) મહાકવિ ભાસ – નેમિચંદ્ર શાસ્ત્રી મ.પ. હિન્દી ગ્રંથ અકાદમી, ભોપાલ

(૫) સંસ્કૃત સ્ત્રોત કાવ્ય, ઉદ્ભવ અને વિકાસ – મણિભાઈ પ્રજાપતિ

સંસ્ક ત વૈકલ્પિક :

પ્રશ્નપત્ર – ૧ સંસ્કૃત ભાષાનૈપુણ્ય (ટેકસ્ટ, અનુવાદ, વ્યાકરણ)

Unit – I	દશકુમાર ચરિત (ઉચ્છવાસ–૬) – દંડી	(૨૫)
Unit – II	રામાયણ – અયોધ્યાકાંડ (સર્ગ – ૭ થી ૧૨)	(૨૫)
Unit – III	નિયત પેરેગ્રાફમાંથી સંસ્કૃત માંથી ગુજરાતીમાં અનુવાદ	(૧૦)

(१) अस्ति कस्मिंश्चित् पर्वतस्य एकदेशे वानराणां – युथम् । तत् च कदाचित् हेमन्तस्य समये अति कठोरस्य वातस्य संस्पर्शनेन वेपमान कलेवरम् संजातम् । तदैव तुषारस्य वर्षा जाता । तेन तत् कथश्चिदपि शान्तिम् नालभत ।

अथ केचित् वानराः अग्निकणसद्दशानि गुञ्जाफलानि अवचित्य अग्नेः इच्छया फूत्कुर्वन्तः समन्ताद तिष्ठन् । तदा सूचीमुखो नाम पक्षी तेषाम् तं वृथा आयासम् द्दष्ट्वा अकथयत् – भोः सर्वे मुर्खाः यूयम् । एते अग्नेः कणाः न सन्ति । एतानि तु गुञ्जाफलानि । तत् किं वृथा श्रमेण । एतस्मात् सीतरक्षा न भविष्यति । तद् अन्विष्यताम् कश्चित् वातरहितः वनप्रदेशः गुहा वा ।

अथ तेषाम् एकतमः वृद्धः वानरः तम् अकथयत् भो मूर्ख । किं तव अनेन व्यापारेण । तत् इतः दूरम् गच्छ ।

सोऽपि पक्षी तमनादृत्य भूयोऽपि वानरान् आनवरत् अकथयत् 'भोः किं वृथा कलेशेन । अन्विष्यताम् कश्चित् वातरहितः वनप्रदेशः गुहा वा ।

अथ यावदसौ न कथंचित् प्रलपन् विरमति, तावदेकेन कुपिते वानरेण तं पक्षीणम् पक्षाभ्याम् गृहीत्वा शिलायाम् पातितः । क्षणेन च स मृतः ।

अतोऽहम् कथयामि – न अशिष्याय उपदिश्यते ॥

(२) अस्ति कस्मिंश्चित् प्रदेशे महान् न्यग्रोधस्य पादपः । तत्र वायसदत्पती प्रतिवसतः स्म । अथ तयोः प्रसवस्य काले वृक्षस्यं विवरात् निष्क्रम्य कृष्णसर्पः सदैव तदपत्यानि भक्षयति स्म । ततः दुःखितौ तौस्व प्रियं सुह्मदम् श्रृगालम् गत्वा अकथयताम् – भद्र । एकः दुष्टः कृष्णसर्पः वृक्षस्यविवरात निर्गत्य आवयोः बालकान् भक्षयति । तत् कथ्यताम् तत् रक्षणाय कश्चित् उपायः।

स श्रृगालः अवदत् – अत्र विषये स्वल्पः अपि विषादः न कार्यः । नूनं स लुब्धो उपायमन्तरेण वध्यः न भवेत् । वायसः अवदत – कथय, कथम् स दुष्टसर्पः वधम् उपगमिष्यति।

श्रृगालः अकथयत् – गच्छतु भवान् किश्चित् नगरम् । तत्र स्थितस्य कस्यचित् धनिनः नृपस्य वा कनकसूत्रम् हारम् वा गृहीत्वा तत् कोटरे प्रक्षिपतु । येन तत् ग्रहणेन स सर्पः वधम् उपगमिष्यति ।

अथ तत्क्षणात् काकः काकी च कनकसूत्रं हारं वा गृहीतुम् प्रस्थितौ । ततः काकी कश्चित् सरोवरं प्राप्य यावत् पश्यति, तावत् सरोवरें एकः राजपुत्रः स्नानमाचरति । सरोवरस्य तीरे च स वस्त्राणि आभूषणानि च अत्यजत् । अथ सा वायसी तेषु आभूषणेषु कनकसूत्रमेकम् आदाय स्वगृहम् अगच्छत् ।

तम् द्रष्ट्वा राजपुत्रस्य रक्षकाः सत्वरम् अन्वगच्छनं । काकी अपि सर्पस्य कोटरे तत् कनकसूत्रम् प्रक्षिप्य सुदूरम् अतिष्ठत् ।

अथ यावत् राजपुत्रस्य रक्षकाः तम् वृक्षम् समागच्छत् तावत् कुष्णसर्पः प्रसारितभोगः तत्र तिष्ठतिस्म । ततः तम् लगुडस्य प्रहारेण हत्वा कनकसूत्रम् आदाय यथाभिलाषतम् स्थानम् अगच्छन् ।

वायसदम्यती अपि ततः परं सुखेन वसतः ।

(३) कास्मिंश्चित् अधिष्ठाने ब्रह्मदत्तनामकः एकः ब्राह्मणः प्रतिवसति स्म । स कदाचित् प्रयोजनवशात् ग्रामम् प्रातिष्ठत् । तदा तस्य माता तम् अवदत् वत्स कथम् एकाकी व्रजसि ? तत् अन्विष्यताम् कश्चिद द्वितियः सहायः ।

स अवदत् – अम्ब । त्वम् कथम् भयम् अनुभवसि । निरूपद्रवो ऽयम् मार्गः । अतः एकाकी कार्यवशात् गमिष्यामि ।

अथ तस्य तं निश्चयम् ज्ञात्वा माता समीपस्थिताया: वाप्या: सकाशात कर्कटकमनयत्, अवदत् च सा – 'वत्सा अवश्यम् यदि एकाकी गन्तव्यम् तदा एष: कर्कटोऽपि तव सहायो भवतु । तत् एवम् गृहित्वा गच्छ ।

सोऽपि मातु: वचनात् उभाभ्याम् पाणिभ्याम् तम् कर्कटम् गृहीत्वा कर्पूरस्य पुटिकामध्ये (पुटिकायाम) प्रस्थाप्य शीघ्रम् अगच्छत् ।

मार्गे ग्रीष्मेण आतपेन सन्तप्त: स मार्गस्थम् एकम् वृक्षम् आसाद्य (लब्ध्वा) तत्रैव प्रसुप्त: / अत्रान्तरे वृक्षस्य कोटरात् निर्गत्य सर्प: तस्य समीपम् आगत: ।

स च कर्पूरस्य सुगन्धेन आकृष्ट: तं परित्यज्य वस्त्रम् विदार्य अभ्यन्तरे स्थिताम् कर्पुरपुटिकाम् अभक्षयत् । सोऽपि कर्कट: तत्रैव स्थित: सर्पस्य प्राणान् अपाहरत् । ब्राह्मणोऽपि यावत्प्रबुद्ध: पश्यति तावत् समीपे एव मृत: कृष्णसर्प: निजपार्श्वे तिष्ठति । तं द्रष्ट्वा स व्यचिन्तयत् 'कर्कटेन अयम् हत: इति ।

अतोऽहम् कथयामि – 'मार्गे द्वितिय: क्षेमकारक: ।

(४) कस्मिंश्चित् अधिष्ठाने मित्रशर्मा नाम ब्राहमण: प्रतिवसति स्म । स: कदाचित् यजमानम् पशुमेकम् अयाचत् । यजमानोऽपि तस्मै शास्त्रोक्तम् पशुमेकम् अयच्छत् । स ब्राहमण: तम् इतश्च गच्छन्तम् विज्ञाय स्कन्धे कृत्वा सत्वरम् स्वपुरम् प्रस्थित: ।

मार्गे त्रय: धूर्ता: सम्मुखा: बभूवु: । ते च ताद्रशम् पीवरम् पशुम् अवलोक्य अकथयत् – 'अहो । पश्यन्तु पशो: सौन्दर्यम् । यदि अयम् पशु: प्राप्नोतिचेन् वयम् धन्या: भविष्याम: । तदेनम् वन्चयित्वा पशुमादाय गच्छाम: ।

अथ तेषाम् एकतम: वेषस्य परिवर्तनम् कृत्वा संमुख: अभवत् अवदत् च भो ब्राहमण: किमेवम् जन विरुद्धम् कार्यम् करोषि ? यदेनम् अपवित्रम् सारमेयम् वहसि ।

ततश्च स: कोपात् अभिभूत: अकथयत् – अहो । किम् अन्ध: भवान् ? यत् पशुम् सारमेयम् प्रतिपादयसि । स: अवदत् – ब्रहमन् । कोप: त्वया न कार्य: । यथेच्छसि तथा गच्छ' इति ।

अथ यावत् स किश्चित् मार्गान्तरं गच्छति, तावत् द्वितिय: घूर्त: संमुखे समुपेत्य तम् अवदत् – 'भो ब्राहमण । यद्यपि वल्लभोऽयम् मृतवत्स: तथापि स्कन्धम् आरोपयितुम् अयुक्तम्।

अथ असौ सकोपम् अकथयत् – भो किमन्धो 'भवान् ? यत्पशुम् मृतवत्सम् वदति । सोऽवदत् – 'भगवन् । कोपम् मा कुरु । मया अज्ञानात् अभिहितम् एतत् । तत् त्वम् आत्मरुचिम् समाचर' इति ।

अथ यावत् स्तोकम् वनान्तरम् गच्छति, तावत् तृतीय: घूर्त: सम्मुख: आगत: । स अकथयत् – 'भो अयुक्तम् एतत् यत् त्वम् रासभम् स्कन्धारुढम् नयसि । तत् त्यज एनम यावत् अन्य:' कश्चित् न पश्यति ।

अथऽसौ तम् पशुम् रासभम् मन्यमान: भयात् भूमो प्रक्षिप्य स्वगृहम् प्रस्थित:

तत: ते त्रयो धूर्ता: मिलित्वा तम् पशुमादाय पलायिता: ।

Unit – IV   યુનીટ ત્રણમાં આવતા શબ્દ – રૂપોની (सुबन्त – રૂપોની) ઓળખ :–   (૧૦)

अ कारान्त पुं, इ कारान्त पुं, आ कारान्त, इ कारान्त, ई कारान्त स्त्री लिंग, अ कारान्त, इ कारान्त, उ कारान्त नपुं सर्वनाम – पुं, स्त्री नपुं तद यद, एतद, इदम्, अस्मद् तथा युष्मद्

નોંધ :– (નિયત પેરેગ્રાફમાં આવતા નામ સર્વનામનાં રૂપો)

Books Recommended

(૧) હિસ્ટ્રી ઓફ સંસ્કૃત લીટરેચર – એ. બી. કીથ

(૨) હિસ્ટ્રી ઓફ સંસ્કૃત લીટરેચર – ડે એન્ડ દાસગુપ્તા

(૩) સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચયાત્મક ઈતિહાસ – સંસ્કૃત સેવા સમિતિ પ્રકાશન, અમદાવાદ.

(૪) સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય – ડો. એ. ડી. શાસ્ત્રી

(૫) બૃહદ્ અનુવાદ ચન્દ્રિકા – ચક્રધર હંસ, નૌટિયાલ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્હી, ૧૯૮૫.

(૬) સંસ્કૃત વ્યાકરણ – શ્રીધર વશિષ્ઠ

(૭) નવનીત સંસ્કૃત – શબ્દ – ધાતુરુપાવલિ – રાજારામ શાસ્ત્રી નાટેકર, મુંબઈ, ૧૯૯૦.

(૮) પંચતંત્ર સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર, અમદાવાદ.

(૯) રામકથા ઉત્પતિ ઔર વિકાસ – ફાધર કામિલ બુલ્કે.

(૧૦) લેકચર્સ ઓન ધ રામાયણ – વી. એસ. શ્રી નિવાસશાસ્ત્રી – મદ્રાસ

પ્રશ્નપત્ર :– ૨ (ટેકસ્ટ, વ્યાકરણ, અનુવાદ)

Unit – I   કુમારસંભવ (સર્ગ –૩) – કાલિદાસ   (૨૫)

Unit – II   ઉરુભંગ – ભાસ   (૨૫)

Unit – III   ધાતુરૂપો (તિઙ્ન્ત)   (૧૦)

पठ, यच्, भूकृ अस् अद् हन् नृ त, कृ घ, तद्, नम्, दा, रुध्, चुर्, सेव
વર્તમાનકાળ, હ્યસ્તન ભૂતકાળ, આજ્ઞાર્થ, સામાન્ય ભવિષ્યકાળ અને પરોક્ષ ભૂતકાળના રૂપાખ્યાનો)

Unit – IV   સંસ્કૃતમાં અનુવાદ (અપઠિત) – યુનિટ ૩ના ધાતુઓ અને કાળને ધ્યાનમાં લઈ સંસ્કૃતમાં અનુવાદ માટેનાં વાકયો આપવા.   (૧૦)

Books Recommended

(૧) પ્રોલેગોમેના – સુથંકર

(૨) હિન્દુ માયથોલોજી – ઈ. ડબલ્યુ. હોપકિન્સ

(૩) હિન્દુ માયથોલોજી – વૈદિક એન્ડ પુરાનિક – ડબલ્યુ. જે. વિલકીન્સ

(૪) ભાસ – એ સ્ટડી – ડો. એ. ડી. પુસાલકર

(૫) એ હાયર સંસ્કૃત ગ્રામર – એમ. આર. કાલે

(૬) કાલિદાસ – વી.વી. મિરાશી હિન્દી.